

REGULAMENTUL

despre colegiul de arbitri în turism sportiv

1. Dispoziții generale

- 1.1.** Arbitru în turism sportiv este persoana fizică investită cu o calitate oficială de a conduce competiții amicale sau oficiale la turism sportiv (competiții și campionate la turism sportiv și marșuri turistice sportive), în urma absolvirii unui curs sau stagiu de pregătire și perfecționare, organizate de AO „Federația de Turism Sportiv din Republica Moldova” (în continuare Federația). Arbitrul în turism sportiv are drepturi și obligații prevăzute în prezentul regulament, precum și în alte acte relevante. În timpul exercitării funcției sale are în obligație să pună în aplicare Regulamentul oficial al Competițiilor arbitrate.
- 1.2.** Pot obține calificarea de arbitru în turism sportiv la competițiile sportive organizate pe teritoriul Republicii Moldova de Federație:
 - a) persoanele fizice cu cetățenia Republicii Moldova, care au împlinit vârsta de 14 ani și îndeplinesc cerințele stabilite prin prezentul regulament, precum și de alte acte relevante;
 - b) persoanele fizice cu cetățenie străină, care au permis de ședere pe teritoriul Republicii Moldova, au obținut în prealabil un aviz favorabil din partea Federației și au dreptul să deservească competițiile pe teritoriul Republicii Moldova.
- 1.3.** Toți arbitrii trebuie să fie în evidența subdiviziunilor Federației și să-și desfășoare activitatea în cadrul acestora.

2. Scop și obiective

- 2.1** Prezentul Regulament are drept scop și obiective:
 - a) stabilirea condițiilor de activitate a Colegiului de Arbitri în turism sportiv;
 - b) stabilirea criteriilor pentru conferirea titlurilor și categoriilor arbitrilor în sport;
 - c) asigurarea unui sistem de stimulare a arbitrilor în sport;
 - d) creșterea nivelului de măiestrie, a motivației și inițiativei de perfecționare a cadrelor din domeniu.

3. Organizarea și funcționarea colegiului de arbitri

- 3.1** Colegiul de Arbitri este un organ obștesc din cadrul Federației, creat cu scopul de a forma, organiza, controla și perfecționa arbitrii Federației și asigură un cadru propice desfășurării și dezvoltării activității de arbitraj.
- 3.2** Colegii de arbitri se crează în cadrul organizațiilor sportiv-turistice după principiul administrativ-teritorial din numărul de arbitri care au categoria corespunzătoare de arbitrare.
- 3.3** Colegiul de arbitri poate avea parafă proprie de model stabilit, care apare pe documentele emise de Colegiu.
- 3.4** Structura organizațională a colegiului de arbitri:
 - a) Colegiul Republican de Arbitri este organul superior al colegiilor de arbitri și se crează prin delegarea reprezentanților, selectați de colegiile teritoriale din cei mai experimentați arbitri, pe o perioadă de 5 ani.

b) Colegiile de arbitri se crează pe lângă organizațiile sportiv-turistice și activează împreună cu Colegiul Republican de Arbitri.

3.5 Colegiul de Arbitri se compune dintr-un președinte și 2 membri și se întrunește în ședințe ordinare online sau cu prezența fizică de 2 ori pe an și ședințe extraordinare de câte ori este nevoie. În cazuri extreme, în care întâlnirea Colegiului nu este posibilă, hotărârile acestuia, scanate, se pot lua și prin corespondență (e-mail, fax), urmând ca dovada corespondenței să fie arhivată.

3.6 Președintele și membrii Colegiului Republican de Arbitri este ales de către Consiliul Asociației.

3.7 Atribuțiile Președintelui Colegiului Republican de Arbitri:

- a) organizează și conduce activitatea Colegiului Republican de Arbitri;
- b) stabilește strategia Colegiului Republican de Arbitri;
- c) informează Consiliul Asociației despre activitatea colegiului și problemele apărute;
- d) propune proiectul de buget necesar Colegiului pentru desfășurarea activității;
- e) prezintă Adunării Generale al Federației raportul anual al colegiului;
- f) aprobă comisiile centrale de arbitri pentru competițiile naționale, la propunerea organizatorului;
- g) propune lista arbitrilor eligibili pentru participările acestora la competițiile externe;
- h) decide asupra altor chestiuni date în competența sa prin lege sau statut.

3.8 Președinții Colegiilor de Arbitri teritoriale sunt aleși de către Administrația organizațiilor sportiv-turistice, ulterior acestea își aleg membrii și solicită avizul Colegiului Republican de Arbitri.

3.9 Atribuțiile membrilor Colegiului Republican de Arbitri:

- a) sunt consultați în toate problemele majore ce vizează activitatea Colegiului Republican De Arbitri;
- b) primesc propuneri din partea membrilor Federației referitoare la îmbunătățirea sau modificarea Regulamentului și a altor acte normative ale activității de arbitrare în concordanță cu regulamentele Federației;
- c) coordonează aplicarea și respectarea Regulamentului și a actelor normative ale Colegiului Republican de Arbitri;
- d) elaborează instrucțiuni privind interpretarea regulilor de organizare, desfășurare și arbitrare a competițiilor;
- e) arbitrează competiții și/sau veghează respectarea conduitei sportive, sociale și morale de către arbitri și sportive;
- f) controlează activitatea arbitrilor în cadrul competițiilor;
- g) gestionează și organizează evidența corpului de arbitri din cadrul Federației;
- h) studiază practica arbitrării și a regulilor competițiilor, asigură schimbul de experiență a colegiilor de arbitri și a arbitrilor;
- i) analizează rapoartele arbitrilor principali cu privire la rezultatele competițiilor;
- j) analizează arbitrarea competițiilor și acordă calificative;
- k) aprobă și desfășoară cursuri de formare și perfecționare ale arbitrilor, seminare, conferințe, consultații, discuții și demonstrații de arbitrare a competițiilor etc.;
- l) ține evidența participării arbitrilor la competițiile locale, naționale și internaționale;
- m) analizează documentele de atribuire a categoriilor de clasificare a arbitrilor și prezintă Federației lista cu arbitrii care se califică la obținerea calificării corespunzătoare;
- n) coordonează activitatea Colegiilor de Arbitri și generalizează experiența de arbitrare;
- o) propune Consiliului Asociației premiarea arbitrilor cu rezultate deosebite în activitate;
- p) analizează contestațiile privind interpretarea regulamentelor și a regulilor desfășurării competițiilor sportive;

- q) colaborează cu Comisia de Etică în vederea rezolvării conflictelor disciplinare apărute;
- r) asigură întocmirea proceselor verbale ale ședințelor Colegiului Republican de Arbitri;
- s) decide asupra altor chestiuni date în competența sa prin lege sau statut.

3.10 Președinții Colegiilor de Arbitri:

- a) organizează și conduc activitatea Colegiului de Arbitri;
- b) stabilesc strategia Colegiului;
- c) informează Colegiul Republican de Arbitri despre activitatea Colegiului și problemele apărute;
- d) prezintă Colegiului Republican de Arbitri raportul anual al Colegiului;
- e) aprobă Colegiile Centrale de Arbitri pentru competițiile locale, la propunerea organizatorului;
- f) propun lista arbitrilor eligibili pentru participarea la competițiile naționale;
- g) decide asupra altor chestiuni date în competența sa prin lege sau statut.

3.11 Membrii Colegiilor de Arbitri:

- a) sunt consultați în toate problemele majore ce vizează Colegiul de Arbitri;
- b) arbitrează competiții și/sau veghează respectarea conduitei sportive, sociale și morale ale arbitrilor și sportivilor și controlează activitatea arbitrilor la competiții;
- c) gestionează și organizează evidența corpului de arbitri din cadrul organizației sportiv-turistice;
- d) organizează și desfășoară seminare, ședințe, consultații, discuții și demonstrații de arbitrare a competițiilor etc. la nivel local;
- e) ține evidența participării arbitrilor la competițiile locale;
- f) propune Colegiului Republican de Arbitri premierea arbitrilor cu rezultate deosebite în activitate;
- g) asigură întocmirea proceselor-verbale ale ședințelor Colegiului de arbitri;
- h) decide asupra altor chestiuni date în competența sa prin lege sau statut.

4. Calificarea și Clasificarea arbitrilor

4.1 Președinții și membrii Colegiilor de Arbitri teritoriali sunt aleși de către Administrația organizațiilor sportiv-turistice, ulterior acestea solicită avizul Colegiului Republican de Arbitri.

4.2 Calificarea de arbitru se acordă de către Colegiul Republican de Arbitri din cadrul Federației, în urma analizei respectării condițiilor cerute de Regulamentul prezent.

4.3 Calitatea de arbitru în sport se acordă tuturor persoanelor fizice care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

- a) au vârsta minimă de 14 ani pentru arbitru junior, 16 ani pentru arbitru și 18 ani pentru categoria arbitru categoria I și 24 ani pentru arbitru categoria națională și 30 ani pentru arbitru de categorie internațională;
- b) are studii medii de cultură generală;
- c) este apt pentru arbitrararea competițiilor;
- d) cunoaște Statutul Federației, acest Regulament, absolvind cu succes cursul organizat de Federație.

4.4 În turismul sportiv arbitrii sunt clasificați în următoarele categorii:

- a) arbitru junior (14-18 ani);
- b) arbitru;
- c) arbitru categoria I;
- d) arbitru categoria națională;
- e) arbitru categoria internațională.

4.5 Responsabili de atribuirea categoriilor de arbitri în turismul sportiv sunt:

- a) **arbitru junior** și **arbitru** – Colegiile de Arbitri din colectivele sportiv-turistice;
- b) **arbitru categoria I** – Colegiul Republican de Arbitri;
- c) **arbitru național** și **Arbitru internațional** – Comisia Ministerului Educației și Cercetării Republicii Moldova în baza cererilor și documentelor prezentate de Colegiul Republican de Arbitri din cadrul Federației.

5. Procedura de examinare a actelor

5.1 Actele pentru acordarea categoriilor arbitrilor în turism sportiv se depun la Colegiu care, după examinarea acestora, face propunerile respective de acordare și conferire a categoriilor arbitrilor.

5.2 Actele solicitanților se examinează la ședințele Colegiului, în termen de până la 3 luni din ziua înregistrării. Actele examinate se păstrează în arhivă și nu se restituie solicitanților.

6. Cerințe de acordare a categoriilor arbitrilor în turism sportiv

6.1 Titlul de **arbitru junior** se acordă adolescenților de 14-16 ani, care:

- a) au arbitrat 5 competiții;
- b) au susținut un colocviu de cunoaștere a regulilor de desfășurare a competițiilor în turism sportiv;

6.2 Titlul de **arbitru** se acordă persoanelor, care:

- a) au absolvit seminarul de formare (nivel începător) sau școala de pregătire a cadrelor în turism sportiv (nivel începător);
- b) au arbitrat cel puțin 8 competiții la turism sportiv (inclusiv 2 raionale sau municipale) în cadrul Colegiului Central de Arbitri;

6.3 Titlul de **arbitru categoria I** se acordă arbitrilor care:

- a) au absolvit seminarul de perfecționare a arbitrilor (nivel mediu) sau școala de pregătire a cadrelor în turism sportiv;
- b) au o experiență de 5 ani de arbitrare;
- c) au arbitrat nu mai puțin de 4 competiții zonale în calitate de arbitru principal, ajutorul arbitrului principal, secretar principal, șef de traseu;
- d) au desfășurat un seminar de pregătire inițială a arbitrilor în calitate de formator sau moderator sau practică similară în cadrul școlii de pregătire a cadrelor în turism sportiv (nivel începător);

6.4 Titlul de **arbitru național** se acordă arbitrilor care:

- a) au titlul de arbitru categoria I;
- b) au o experiență de arbitrare calificată de cel puțin 7 ani;
- c) au arbitrat nu mai puțin de 4 competiții republicane în calitate de arbitru principal, ajutorul arbitrului principal, secretar principal, șef de traseu;
- d) au desfășurat cursuri de perfecționare a arbitrilor sau practică similară în cadrul școlii de pregătire a cadrelor în turism sportiv (nivelul de bază).

6.5 Titlul de **arbitru internațional** se acordă arbitrilor care:

- au titlul de arbitru categoria națională;
- au o experiență de arbitrare de cel puțin 10 ani;
- au arbitrat nu mai puțin de 4 competiții internaționale în calitate de arbitru principal, ajutorul arbitrului principal, secretar principal, șef de traseu;
- au participat și au desfășurat cursuri de perfecționare a arbitrilor la nivel național și internațional sau practică similară în cadrul școlii internaționale de pregătire a cadrelor în turism sportiv (nivelul de bază).

- 6.2** Documentul, care autentifică arbitrarea la competiții este:
- a) Certificatul de arbitrare, autentificat prin semnătura arbitrilor principal/secretarului principal al competiției și parafa organizației, care desfășoară competiția (Anexa 2);
 - b) Certificatul de arbitrare, emis de Administratorul Federației în baza Registrului de evidență a arbitrării la competiții.
- 6.3** Competițiile sunt considerate valabile în cazul în care au participat cel puțin 6 echipe.
- 6.4** Rezultatele competițiilor sînt aprobate de Consiliul Republican de Arbitri din cadrul Federației.
- 6.5** Acte necesare pentru pentru obținerea categoriei de arbitru:
- a) recomandare din partea organizației sportive-turistice, în care activează;
 - b) cerere de acordare a categoriei de arbitru (anexa 1);
 - c) copia carnetului de arbitru (după caz);
 - d) certificate de arbitrare a competițiilor;
 - e) certificate de participare la cursurile de formare și/sau perfecționare;
 - f) bon de plată care să ateste plata taxei de examinare a cererii (50 lei).

7. Drepturile și obligațiile arbitrilor

7.1 Drepturile arbitrilor:

- a) să poarte echipamentul oficial, aprobat de Federație;
- b) să arbitreze la competițiile oficiale și amicale la care sunt delegați;
- c) să fie informat în timp util asupra programului competiției și a categoriilor de vîrstă pe care le arbitrează;
- d) să refuze participarea în calitate de arbitru la competiție;
- e) să participe la cursurile de perfecționare organizate de Federație și alte organizații turistice și/sau federații de turism sportiv naționale și internaționale;
- f) să fie promovați conform prezentului regulament, precum și a altor acte relevante ale Federației;
- g) să participe la ședințe, instruirii, stagii etc., organizate pentru analiza activității arbitrilor sau pentru perfecționarea acestora;
- h) să fie cooptați în organismele de conducere ale arbitrilor la nivel național, să aleagă și să fie aleși în organismele de coordonare teritoriale;
- i) să aibă acces la competițiile care se desfășoară sub egida Federației;
- j) să se adreseze organelor de conducere ale Federației în orice problemă care privește activitatea de arbitrare;
- k) să participe la concursurile organizate de Federație;
- l) să conteste deciziile pronunțate împotriva lor de Colegiul de Arbitri local sau republican, avînd dreptul să fie prezenți pentru a-și apăra drepturile, atunci cînd sunt cercetați și sancționați, la organele specializate ale Federației;
- m) să sesizez Comisia de Etică în cazul în care a fost agresat verbal sau fizic.

7.2 Obligațiile arbitrilor:

- a) să cunoască și să respecte Statutul și Regulamentele naționale și internaționale, alte acte relevante ale Federației, ale Colegiului Republican de Arbitri;
- b) să manifeste o conduită demnă, responsabilă în societate și pe arena sportivă, să fie un exemplu de cinste și corectitudine pentru toți participanții la competițiile sportive;
- c) să fie la curent cu modificările oficiale ale regulilor de arbitrare, a altor acte normative și să le aplice cu perseverență și exigență la competițiile la care sunt delegați;
- d) să-și perfecționeze continuu nivelul cunoștințelor în domeniul arbitrării în turismul sportiv și să participe activ la instruirile, organizate la nivel național și internațional;
- e) să se prezinte la timp, corect echipați, la competițiile la care au fost delegați;
- f) să respecte criteriile de arbitrare și să fie competenți în ce privește arbitrarea competițiilor de turism sportiv;

- g) să respecte programul competițiilor;
- h) să aibă o atitudine corectă și civilizată față de sportivi, antrenori, conducătorii echipelor, colegii arbitri, spectatori etc.;
- i) în timpul desfășurării competiției, arbitrii din Colegiul Central de Arbitri trebuie:
 - să stea departe unii de ceilalți și într-un loc în care să nu interacționeze cu concurenții;
 - să se deplaseze oriunde este necesar pentru a vedea toți participanții;
 - să arbitreze în mod independent și să nu compare propriile notițe cu notițele altor arbitri;
 - să noteze și să semneze fișele de arbitrare cu cerneală sau pix și să-și pună inițialele de fiecare dată, când face o modificare pe fișa de arbitrare;
- j) să nu refuze să arbitreze competiții fără un motiv serios și nici să manifeste preferințe pentru un teren, localitate, competiție sau o echipă;
- k) să nu participe la întâlniri sau reuniuni neoficiale cu reprezentanții echipelor participante la competiție la care au fost delegați să arbitreze.

8. Reclamații cu privire la arbitri

8.1 Toate reclamațiile organizațiilor membre ale Federației, privind o presupusă încălcare a Regulamentului dat sau a Regulamentului competiției, trebuie transmise în scris Președintelui Colegiului Central de Arbitri al competiției.

8.2 O reclamație va fi luată în considerare, dacă sunt respectate următoarele condiții de transmitere:

- Reclamația trebuie făcută în scris, semnată de către reprezentantul oficial al reclamantului și transmisă Secretarului Principal al competiției în termen de o oră după afișarea rezultatelor competiției (în cazul încălcării Regulamentului competiției).

8.3 Președintele Colegiului Republican de Arbitri are obligația să sesizeze Comisia de Etică să înceapă o investigație, dacă consideră că a avut loc o încălcare a Regulamentului.

9. Recompense și sancțiuni

9.1 La propunerea Federației, Colegiului Republican de Arbitri, Colegiilor de Arbitri, pentru rezultate excelente în activitatea profesională, arbitrii, indiferent de categoria de calificare, pot fi recompensați cu:

- diplome, insigne, cupe, etc.;
- premii bănești;
- titlul „Arbitru Anului”.

9.2 Arbitrii pot fi sancționați cu :

- a) avertisment pentru:
 - prezentarea la competiții oficiale în echipament necorespunzător;
 - nerespectarea regulamentului competiției;
 - netransmiterea la Federație, în termen de 10 zile a documentelor competiției arbitrate;
- b) suspendare prntru prezentarea în mod eronat a desfășurării unei competiții sau modificării documentelor pentru 1 sezon;
- c) retrogradare pentru:
 - incapacitatea de a conduce o competiție;
 - s-a făcut vinovat de acte de indisciplină;
 - nerespectarea reglementărilor anti-doping;

9.3 Instanța care poate sancționa arbitrii este Comisia de Etică din cadrul Federației.

9.4 Redobândirea categoriei de arbitru se face în urma reexaminării după o perioadă hotărâtă de Comisia de Etică (între 1 și 2 ani).

10. Dotarea arbitrilor

- 10.1** Deținătorilor de categorii li se eliberează legitimații și insigne, acestea fiind înregistrate în modul stabilit. Insignele se achiziționează de către arbitri.
- 10.2** Formele arbitrilor sunt stabilite de regulile competițiilor.

11. Evidența arbitrilor

- 11.1** Arbitrii competițiilor la turism sportiv stau la evidența colectivelor membre ale Federației, în care activează.
- 11.2** Activitatea realizată de către arbitri se fixează în carnetul arbitrului și registrul de evidență al arbitrării competițiilor.

Către Colegiul/Colegiul Central de Arbitri al AO „Federația de Turism Sportiv din Republica Moldova”
de la _____

Subsemnatul _____ născut
în anul _____ luna _____ ziua _____ în localitatea _____

_____ IDNP _____
solicit acordarea titlului de arbitru junior, arbitru, arbitru categoria I, arbitru național, arbitru internațional (*subliniați*).

Data _____

Semnatura _____

Federația Turismului Sportiv din RM
Федерация Спортивного Туризма РМ
(organizatorul competițiilor / организатор соревнований)

Competiția _____
Соревнования (denumirea competiției / название соревнований)

la _____

по

desfășurată _____
проводимые (data, locul / когда, где)

ADEVERINȚĂ despre ARBITRARE
СПРАВКА О СУДЕЙСТВЕ

Eliberată _____
Дана (N. P. / Ф. И. О.)

prin care se confirmă, că el /ea a arbitrat competiția nivel _____

в том, что он / она судил/а соревнование

pe traseul de clasa _____ **în funcția de** _____
на дистанции *класса в должности*

L. Ș. **Arbitru principal** _____
Главный судья (calificare, N. P., semnătura / звание, фамилия, подпись)

M. P. **Secretar principal** _____
Главный секретарь (calificare, N. P., semnătura / звание, фамилия, подпись)